Σωκράτη Κοσμίδη: Μια «αχρείαστη» Συνταγματική Αναθεώρηση

Του Χ.Ε. Μαραβέλια
Δικηγόρου Πειραιώς - Δρ. Ν

Παραμονές των γιορτών κυκλοφόρησε από τις «Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα» ένα καλαίσθητο βιβλίο του Σ. Κοσμίδη με τον παραπάνω τίτλο. Ο συγγραφέας – για τους νεώτερους αυτά – υπήρξε έγκριτος δικηγόρος, μέλος του Δ.Σ. του ΔΣΠ, διετέλεσε επί σειρά ετών στενός συνεργάτης του βουλευτή Πειραιώς, υπουργού και πρωθυπουργού Κ. Σημίτη, Γεν. Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου, βουλευτής Επικρατείας (2004 – 2007) κλπ. Το 163 σελίδων βιβλίο αποτελείται από τα κείμενα των ομιλιών του συναδέλφου, στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος της περασμένης (προτείνουσας) Βουλής. Προτάσσεται Πρόλογος και μια κατατοπιστική Εισαγωγή. Περιέχονται επίσης και προσωπικές προτάσεις του αναθεώρησης διατάξεων του Συντάγματος, εκ των οποίων τρεις συζητήθηκαν, αφού συγκέντρωσαν τον απαραίτητο αριθμό των 50 υπογραφών, και δύο όχι. Επίσης και πρόταση τού σ. για την διαδικασία αναθεώρησης. Στο τέλος του βιβλίου υπάρχουν δύο Παραρτήματα. Ένα με κείμενα του Κοσμίδη σε εφημερίδες («Τα Νέα», «Το Βήμα») και αλλού, που άπτονται θεμάτων σχετικών με το περιεχόμενο του βιβλίου, και ένα με τις προτάσεις της ΝΔ και του ΠαΣοΚ για τις αναθεωρητέες διατάξεις.

Τα εισαγωγικά στο «αχρείαστη» του τίτλου του βιβλίου, θα μπορούσαν και να λείπουν. Τονίζουν όμως το εντελώς περιττό της συγκεκριμένης συνταγματικής αναθεώρησης. Αφήνουν βέβαια ανοιχτό το ζήτημα μιας άλλης αναθεώρησης με διαφορετικές κατευθύνσεις. Όπως ίσως θυμούνται οι μνήμονες, η ΝΔ που κέρδισε τις εκλογές του 2004, δεν περιελάμβανε στο πρόγραμμά της καμία αναφορά σε ανάγκη αναθεώρησης του Συντάγματος. Το ίδιο ισχύει και το ΠαΣοΚ· που πέντε χρόνια πριν είχε φέρει σε πέρας μια συναινετική συνταγματική αναθεώρηση. Το εύρημα της αναθεώρησης, όπως επισημαίνει ο σ., υπήρξε προϊόν των επικοινωνιολόγων της κυβέρνησης· προφανώς σε κάποιον αμήχανο «πρωινό καφέ». Έτσι ακολούθησε μια βροχή από προτάσεις μεταρρύθμισης συνταγματικών διατάξεων για ζητήματα που θα μπορούσαν να καλυφθούν είτε από κοινούς νόμους ή ακόμη και από υπουργικές αποφάσεις! Αρκετό πάντως υλικό, ώστε κουβέντα να γίνεται – αφού μάλλον αυτό ήταν το ζητούμενο. Η ίδια η Εισήγηση του προτείνοντος κόμματος αγωνίζεται να βρει κάποιους αξιοπρεπείς λόγους γι' αυτή την αχρείαστη συνταγματική αναθεώρηση.

Όπως επισημαίνει ο σ., τρία άρθρα αποτελούν την πεμπτουσία της – εν εξελίξει, μην το ξεχνάμε – συνταγματικής αναθεώρησης: α) Η μεταρρύθμιση του (περίφημου πλέον) άρθρου 16 για τα μη κρατικά/μη κερδοσκοπικά ΑΕΙ. Στην πρόταση της πλειοψηφίας προβλέπονται ανώτατες σχολές «μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα από ιδιώτες», μια πρόταση μάλλον λογικά αντιφατική αφ' εαυτής. β) Εκείνη του άρθρου 24 για τα δάση και της δασικές εκτάσεις, που προβλέπει την εξάλειψη «ανελαστικών παραδοχών» και θεωρεί δάση «αναδασωτέα» όσα ήταν τέτοια το 1975. Ο σ. μιλάει ευθέως για εξυπηρέτηση συμφερόντων, ενδεχομένως ιδιοτελών. Οι φονικές πυρκαγιές της Ηλείας και αλλού του περασμένου καλοκαιριού, μετέβαλαν το ζήτημα σε ιδιαίτερα καυτό. γ) Του άρθρου 100 για το Συνταγματικό Δικαστήριο. Ο Κοσμίδης εκφράζεται ξεκάθαρα: «Οι κυβερνήσεις θεωρούν τη Δικαιοσύνη τροχοπέδη στο έργο τους (...) επιθυμούν η Δικαιοσύνη να επιδεικνύει φιλάγαθη διάθεση προς αυτές. Αυτό συνιστά και ένα πρόσθετο λόγο επιδίωξης επιλογής προσώπων φίλα προσκείμενων σε αυτές, στα υψηλά κλιμάκια». Συνάμα θεωρεί ότι η ύπαρξη Συνταγματικού Δικαστηρίου δικαιολογείται σε χώρες ομο-

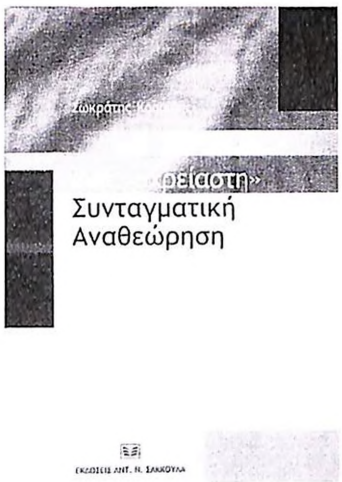

σπονδιακού χαρακτήρα, σε χώρες που δεν ισχύει ο διάχυτος συνταγματικός έλεγχος των νόμων, ή σε ανελεύθερες χώρες. Γενικά εκφράζει σαφείς επιφυλάξεις σε διοριζόμενα δικαστήρια, έστω και (ή: ιδίως τα) «συνταγματικά». Όλες τις άλλες προτάσεις αναθεώρησης τις θεωρεί ο σ. «ακαλαίσθητο περιτύλιγμα των τριών».

Ο σ. αντιτάχθηκε και στις τρεις αυτές βασικές προτάσεις για τους λόγους που εξηγούνται στις οικείες θέσεις του βιβλίου. Πολύ συνοπτικά, διότι η ιδιωτικοποίηση της παιδείας εξυπηρετεί ορατούς και αόρατους μνηστήρες· διότι η ρύθμιση για τα δάση ευνοεί γνωστούς και άγνωστους παράνομους. Και διότι η πρόταση για το Συνταγματικό Δικαστήριο αποδυναμώνει τη Δικαιοσύνη. Ο Σωκράτης Κοσμίδης δεν συμμετείχε σ' αυτή τη διαδικασία ως βουλευτής-στρατιώτης κόμματος, αλλά περισσότερο ως ανεξάρτητος βουλευτής. Θυμόμαστε όλοι την σαφή, εκεί και τότε, τοποθέτησή του ιδίως στο ζήτημα του άρθρου 16, όταν άλλοι συνάδελφοί του προσπαθούσαν και τούτο ποιείν κακείνο μη αφιέναι.

Ο βουλευτής Κοσμίδης μέμφεται κομψά μεν αλλά με σαφήνεια ακόμη και τη στάση του κόμματος με τα χρώματα του οποίου εξελέγη, που προφανώς θεώρησε ότι οι προτάσεις του δεν έπρεπε να υστερούν αριθμητικά εκείνων της συμπολίτευσης. Διότι μ' αυτό τον τρόπο ακύρωνε την προ 5ετίας (2001) αναθεώρηση, κατά την οποία αναθεωρήθηκαν 114 διατάξεις που περιέχονταν σε 83 από τα 110 άρθρα του Συντάγματος. Εύλογα λοιπόν αναρωτιέται κανείς: Τόσο πρόχειρο είναι ένα συνταγματικό κείμενο (ο θεμελιώδης νόμος, Grundgesetz, του Κράτους!) που πρέπει να αναθεωρείται με συχνότητα μεγαλύτερη των απλών νόμων; Ο σ. θεωρεί λάθος τη συμμετοχή του κόμματος της αξιωματικής (τότε και τώρα) αντιπολίτευσης στην όλη διαδικασία – εγώ δε ως δείγμα απειρίας της ηγεσίας του. Κατά τον Κοσμίδη το κόμμα του έπρεπε να συμμετάσχει στη διαδικασία όχι με νέες προτάσεις, αλλά για να καταγγείλει την (προφανώς μόνο επικοινωνιακής σκοπιμότητας) διαδικασία, σχηματίζοντας κοινό μέτωπο και με την υπόλοιπη αντιπολίτευση. Έτσι, όταν το πράγμα έφτασε σε αδιέξοδο, αποχώρησε από τις σχετικές διαδικασίες, στις οποίες δεν έπρεπε καν να μπει. Συνέπεια τούτου είναι ότι η παρούσα, αναθεωρητική Βουλή δικαιούται να αναθεωρήσει τα άρθρα που η κυβέρνηση μέσω της προηγούμενης (προτείνουσας) Βουλής έκρινε αναθεωρητέα. Θα χρειάζονται όμως πλέον 180 τουλάχιστον ψήφοι. Δηλαδή «Much ado about nothing», όπως θάλεγε ο Άγγλος δραματουργός.

Αν και η κυβέρνηση επιδίωξε να έχει η προτεινόμενη (αχρείαστη) αναθεώρηση συναινετικό χαρακτήρα, εν τούτοις σε ορισμένα ζητήματα όπως τονίζει ο σ., οι βουλευτές της υπήρξαν εξαιρετικά ανυποχώρητοι. Λ.χ. στις συζητήσεις για τα άρθρα που έχουν σχέση με την Εκκλησία, οπότε η «Δεξιά του Κυρίου» έδειξε ότι θέλει να διατηρήσει μ' αυτήν προνομιακές σχέσεις. Για το ότι η Εκκλησία παρ' ημίν πολιτεύεται, κανείς βέβαια δεν επιτρέπεται να έχει την παραμικρή αντίρρηση.

Ο σ. βλέπει τα «σύνταγματικά ζητήματα» τόσο ως πρακτικός νομικός, όσο και ως πολιτικός με απόψεις. Ως statesman. Είναι πολύ χαρακτηριστικά αυτά που αναφέρει με αφορμή το περίφημο πια άρθρο 16, και που θα μπορούσαν να ισχύουν για το σύνολο της επιδιωκόμενης «μεταρρύθμισης»: «Ήταν αργά, όταν έγινε αντιληπτή η εμπλοκή. Οι κινητοποιήσεις και οι αντιδράσεις κορυφώνονταν. Το ΠΑΣΟΚ φάνηκε αμήχανο, τουλάχιστον. Η διέξοδος με την αποχώρηση ήταν μονόδρομος, αλλά το τραύμα παρέμεινε ανοικτό. Το ΠΑΣΟΚ κατέθεσε προτάσεις που δεν υποστήριξε στην Ολομέλεια. Πέραν αυτού, επέδειξε έκδηλη αμηχανία, η οποία δεν αρμόζει σε κόμμα εξουσίας. Η αποτύπωσή της στο αποτέλεσμα της πρόσφατης [Σεπτ. 2007] εκλογικής αναμέτρησης είναι προφανής».

Συνοψίζοντας. Πρόκειται για ένα βιβλίο που αποκαλύπτει σε ύφος λαγαρό και με επιχειρήματα τον λόγο για τον οποίο αποφασίσθηκε η συνταγματική αναθεώρηση. Είναι αξιοσημείωτο ότι το βιβλίο προέρχεται από έναν άνθρωπο που έπαιξε ουσιαστικό ρόλο στα νομοθετικά – νομοτεχνικά πράγματα των κυβερνήσεων Σημίτη. Έναν νομικό που αποδεικνύει ότι διαθέτει κοινό νου και φαίνεται να γνωρίζει ότι τα νομικά κείμενα (και δη τα θεμελιώδη) δεν υφίστανται χάριν παιδιάς.